

INSPIRE

Euroopa Ruumiandmete Infrastruktuur

Mis on INSPIRE?

INSPIRE on lühend inglise keelsest lausest – *Infrastructure for Spatial Information in the European Community* ja tähendab Euroopa Liidu ruumiandmete infrastruktuuri, mis moodustatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt 14. märtsil 2007. aastal vastu võetud direktiivi 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur, alusel. INSPIRE läbivateks mõisteteks on ruumiandmed ja -teenused. Kõige lihtsamalt öeldes on ruumiandmed andmed, mis viitavad konkreetsele asukohale või geograafilisele alale ning ruumiandmeteenused võimaldavad neid andmeid otsida, vaadelda, kasutada jms. Ruumiandmete korralduse, kvaliteedi ja kättesaadavuse probleemid on paljudes teabe- ja poliitikavaldkondades ühised. Probleemide lahendamiseks oli tarvis meetmeid, mis käsitleks koostalitusvõimeliste ruumiandmete kättesaadavust, vahetust, jagamist, kasutamist, võrguteenuseid, nende metaandmeid ja kasutamise tingimusi, kokkuleppeid, koordinatsiooni- ja järelevalvemehhanisme ning haldamise protsesse. INSPIRE direktiiv loobki kõigele eelpool nimetatule ehk ruumiandmete infrastruktuurile ja selle haldamisele õigusliku raamistiku ning määrab ruumiandmevaldkonnad, mille osas direktiivi kohaldatakse. Lisaks direktiivile on Euroopa Komisjonile antud volitused võtta vastu täpsustavad rakenduseeskirjad ehk liikmesriigis otsekohalduvad määrused järgmiste valdkondade kohta:

- metaandmete loomine ja haldamine;
- ruumiandmete ja -teenuste koostalitusvõimelisuse ning harmoniseerimise tehniline kord;
- nõuded võrguteenustele;
- liikmesriikide ruumiandmekogumitele ja -teenustele ühenduse institutsioonide ja asutuste juurdepääsu ühtlustatud tingimused;
- ruumiandmete infrastruktuuri rakendamise ja kasutamise järelevalve ning aruandlus.

Millised on INSPIRE põhiprintsiibid?

Direktiivi väljatöötamisel on silmas peetud järgnevaid põhimõtteid, mida direktiiv peab tagama:

- andmete kogumine peab toimuma ainult üks kord ja nende haldamine käima tasemel, kus see on kõige efektiivsem;
- peab olema võimalik andmete kombineerimine erinevatest allikatest ja selle jagamine paljude kasutajate ning rakenduste vahel;
- andmed tuleb koguda ühel haldustasemel ja andmeid peab olema võimalik jagada kõikide tasemete vahel;
- igal tasandil heaks valitsemiseks vajalikud andmed peavad olema kättesaadavad tingimustel, mis ei piira nende igakülgset kasutamist;
- info pakutavate andmete koosseisu, nende sobivuse kohta rakendustes ja kasutamise tingimuste kohta peab olema kergelt kättesaadav.

Mis kasu on INSPIRE-st?

INSPIRE andmete ja teenuste kasutajad on eelkõige otsustajad Euroopa, rahvuslikul ja lokaalsel tasandil, kuid läbi võrguteenuste on tagatud laiem ligipääs ka tavakodanikule ja juriidilistele isikutele. INSPIRE sillutab teed ruumiandmete kasvavale ühtlustamisele ja kättesaadavusele liikmesriikides. Seega peaksid INSPIRE-st saama omale hea tööriista nii avaliku sektori institutsioonid, seadusandjad ja kodanikud kui ka nende ühendused. INSPIRE-t saab kasutada poliitikate kujundamisel, rakendamisel, järelevalves ja hindamises ning seda nii Euroopa, riigisisesele kui ka kohalikul tasandil.

Kes INSPIRE loovad?

Euroopa ruumiandmete infrastruktuur hakkab põhinema liikmesriikide ruumiandmete infrastruktuuridel. INSPIRE luuakse olemasolevate ruumiandmete baasil s.t uusi andmeid ei kohustata koguma. Selle ülesehitajaks on avaliku võimu kandjad ehk avaliku teabe seaduse mõistes teabevaldajad, kelle valduses on direktiivis loetletud ruumiandmevaldkondadele vastavad andmed. Samuti võib ruumiandmete infrastruktuuri osaks olla ka kolmanda isiku andmed ja -teenused, kui ta seda soovib ning kui tema ruumiandmed ja -teenused vastavad INSPIRE nõuetele.

Millal saab INSPIRE valmis?

Täielikult valmis INSPIRE-ni on käia veel väga pikk tee. Selle saavutamiseks on teabevaldajatel vaja teha palju tööd, ees seisab mitmeid kohustusi. INSPIRE on valmis kui ruumiandmed on võrguteenuste kaudu vaadatavad, allalaaditavad, transformeeritavad, kasutatavad ruumiandmete kaudu, need vastavad Euroopa Komisjoni poolt loodud ühtsetele standarditele, on koostalitusvõimelised ning otsitavad metaandmete kaudu. Kusjuures kõik direktiivile vastavad ruumiandmed ja -teenused peavad olema kättesaadavad nii liikmesriigi kui Euroopa Liidu geoportaali vahendusel.

Direktiivist tulenev kohustus	Euroopa Komisjoni rakenduseeskirja jõustumisaeg	Riigisisene rakendamise tähtaeg
Direktiivi ülevõtmine riigisisesse õigusesse	16.05.2007	15.05.2009
I aruande ja seire tulemuste esitamine Euroopa Komisjonile	05.06.2009	15.05.2010
I ja II lisa ruumiandmekogumite ja -teenuste metaandmed on riigisiselt kogutud	24.12.2008	03.12.2010
III lisa ruumiandmekogumite ja -teenuste metaandmed on riigisiselt kogutud ja otsinguteenuse kaudu leitavad (täielik vastavus)	24.12.2008	03.12.2013
Loodud on otsingu- ja vaatamisteenus (esialgne võimekus)	09.11.2009	09.05.2011
Loodud on otsingu- ja vaatamisteenus (rakenduseeskirjale täielikult vastav)	09.11.2009	09.11.2011
Loodud on allalaadimis- ja transformeerimisteenus (esialgne võimekus)	eeldatavalt detsember 2010	juuni 2012*
Loodud on allalaadimis- ja transformeerimisteenus (rakenduseeskirjadele täielikult vastav)	eeldatavalt detsember 2010	detsember 2012*
I lisa uued või ümberstruktureeritud ruumiandmekogumid ja -teenused vastavad rakenduseeskirjadele	eeldatavalt detsember 2010	detsember 2012**
I lisa ülejäänud kasutusel olevad ruumiandmekogumid ja -teenused vastavad rakenduseeskirjadele	eeldatavalt detsember 2010	detsember 2017**
II ja III lisa uued või ümberstruktureeritud ruumiandmekogumid ja -teenused vastavad rakenduseeskirjadele	eeldatavalt detsember 2012	detsember 2014**

* rakendamise tähtaeg sõltub, millal võetakse rakenduseeskiri Euroopa Komisjoni poolt vastu

** rakendamise tähtaeg on seotud Euroopa Komisjoni poolt koodiloendite rakenduseeskirja vastu võtmisega

Kasulikke linke:

- INSPIRE direktiiv:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:108:0001:01:ET:HTML>
- INSPIRE kodulehekülg:
<http://inspire.jrc.ec.europa.eu/>
- INSPIRE geoportaal:
<http://www.inspire-geoportal.eu/>
- Maa-ameti kodulehelt INSPIRE info:
<http://geoportaal.maaamet.ee/est/Ruumiandmete-infrastruktuur/INSPIRE-p12.html>